

ДОКТРИНА “ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО”

Довіряй ЗСУ!

Український солдат:

Українські солдати – надійні та відповідальні захисники, на яких можна покластись у складній ситуації.

Українські воїни в біді не залишать!

ЛИПЕНЬ 2020

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

обмежень для розповсюдження немає.

УПРАВЛІННЯ

ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО

СПІВРОБІТНИЦТВА

ГЕНЕРАЛЬНОГО

ШТАБУ

ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

СП 9-00(01).01

ЗАТВЕРДЖУЮ

Головнокомандувач Збройних Сил України
генерал-полковник
“01” липня 2020 року
Руслан ХОМЧАК

ДОКТРИНА
“ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО”

Військова керівна
публікація
військовим
організаційним
структурам з
цивільно-військового
співробітництва

ЛИПЕНЬ 2020
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.
УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ПЕРЕДМОВА

Військова керівна публікація Доктрина “Цивільно-військове співробітництво” (далі – Доктрина ЦВС) розроблена робочою групою Управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України та погоджена із заінтересованими органами військового управління та установами Збройних Сил України, структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

Доктрина “Цивільно-військове співробітництво” визначає мету, основні принципи організації, функції, сутність та складові системи ЦВС, розглядає особливості організації цивільно-військового співробітництва у різних формах застосування Збройних Сил України та переданих в підпорядкування Головнокомандувачу Збройних Сил України сил і засобів інших складових сил оборони (далі – ЗС України та інші складові сил оборони), а також розкриває сутність та окреслює основні шляхи розв’язання комплексних міжвідомчих питань (супутніх завдань), які виходять за межі завдань ЗС України та інших складових сил оборони.

Доктрина ЦВС призначена для використання посадовими особами органів військового управління, з’єднань, військових частин, підрозділів ЗС України, інших складових сил оборони.

Усі питання, що стосуються цієї Доктрини, надсилати до відділу планування цивільно-військового співробітництва Управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України на адресу:

03113, м. Київ, проспект Перемоги, 55/2, Управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України, ТКМ “Дніпро” cvs.ag@dod.ua, ТКМ “Сєдо-М” – індекс 188 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 248-34, 247-97).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	6
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	8
1	МЕТА ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	9
1.1	Основні принципи організації цивільно-військового співробітництва	9
1.1.1	Усвідомлення обстановки у цивільному середовищі	9
1.1.2	Розуміння цілей та завдань керівників (лідерів) ОбЦС	9
1.1.3	Головна роль органів державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні проблемних питань ЦС	10
1.1.4	Прозорість	10
1.1.5	Спільне планування	10
1.1.6	Ефективна взаємодія та обмін інформацією	10
2	ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	11
3	СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	11
3.1	Сили та засоби цивільно-військового співробітництва	12
3.2	Підсистема підтримки військ (сил)	13
3.3	Підсистема підтримки цивільного середовища	13
3.4	Підсистема цивільно-військової взаємодії	14
3.5	Оцінювання цивільного середовища	15
4	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦВС ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ОБОРОНИ	18
4.1	Особливості організації ЦВС під час стратегічного розгортання сил оборони	18
4.2	Особливості організації ЦВС під час ведення територіальної оборони України	18
4.3	Особливості організації ЦВС під час організації руху опору	19
4.4	Особливості організації ЦВС під час ведення операції сил оборони	19
5	ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	20
5.1	Основні комплексні міжвідомчі питання (супутні завдання)	21
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	24
	ДЛЯ ЗАМІТОК	25

ВСТУП

Воєнний конфлікт, який інспірований та підтримуваний Російською Федерацією на території Донецької і Луганської областей України, тимчасова окупація нею Автономної Республіки Крим змінили сучасні погляди на роль та місце цивільного середовища під час ведення воєнних дій та його вплив на дії військ (сил) у різних формах застосування ЗС України та інших складових сил оборони.

В умовах, коли держава-агресор цілеспрямовано застосовує не тільки збройні формування, а ще й комплекс сучасних невійськових методів протиборства, питання ефективного застосування ЗС України та інших складових сил оборони набули нового значення.

Досвід застосування ЗС України та інших складових сил оборони під час ведення антитерористичної операції та Операції об'єднаних сил на Сході України, а також світовий досвід ведення воєнних дій спонукав керівництво Збройних Сил України сформулювати підрозділи цивільно-військового співробітництва ЗС України та створити систему цивільно-військового співробітництва.

Доктрина ЦВС є системою поглядів на сутність, роль та місце цивільно-військового співробітництва під час повсякденної діяльності та у ході застосування ЗС України та інших складових сил оборони у разі збройної агресії в будь-яких її формах і проявах, зокрема у формі гібридної війни, або збройного конфлікту.

Доктрина ЦВС розроблена з урахуванням сучасних вимог керівних документів, стандартів, прийнятих у державах – членах НАТО (посилання а – д), наявної та перспективної організаційної структури військ (сил), органів військового управління, структур ЦВС.

Вона є найвищим у ієрархії документом з питань цивільно-військового співробітництва.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	а. Тимчасова доктрина застосування сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 31.03.2020 № 124/ДСК
	б. Концепція стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України, затверджена наказом Міністерства оборони України від 22.11.2017 № 612
ВСТ 01.004.002- 2019(02)	в. Військовий стандарт “Воєнна безпека. Стратегічне планування. Терміни та визначення”, ведений в дію наказом начальника Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації від 28.12.2019 № 28
АJP-3.19	г. ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CIVIL-MILITARY COOPERATION, Edition A Version 1, November 2018 (Об’єднана доктрина НАТО з цивільно-військового співробітництва від 11.2018)
JP-3.57	д. CIVIL-MILITARY OPERATIONS, 9 July 2018 (Об’єднана доктрина США. Цивільно-військові операції від 09.07.2018)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Цивільно-військове співробітництво – системна, планомірна діяльність ЗС України та інших складових сил оборони: командувачів (командирів), начальників, органів військового управління, штабів всіх рівнів, військових частин (підрозділів) та/або військовослужбовців для взаємодії з об'єктами цивільного середовища з метою створення сприятливих умов для виконання визначених їм завдань з використанням військових та невійськових сил та засобів.

Цивільно-військова взаємодія є головною функцією цивільно-військового співробітництва та полягає у спільній, цілеспрямованій, організованій та безперервній діяльності командувачів (командирів), начальників, їх заступників, органів військового управління, штабів, структур ЦВС, спрямованій на встановлення та підтримання зв'язків з об'єктами цивільного середовища на рівні, який забезпечує успішне виконання військами (силами) визначених завдань.

Цивільне середовище – сукупність об'єктів (та взаємовідносин між ними), які розташовані (діють) на певній території і не входять до структури ЗС України чи Міністерства оборони України або інших складових сил оборони та не належать до об'єктів військового призначення.

Система ЦВС – сукупність суб'єктів (органів, сил, засобів) ЗС України, інших складових сил оборони, об'єктів цивільного-середовища (далі – ОБЦС) та технологій впливу на них з метою створення умов для успішного виконання завдань військами (силами). До **об'єктів цивільного-середовища** належать: цивільне населення, його потреби та рівень їх задоволення, громадські організації (в тому числі – охоронної діяльності), міжнародні урядові та неурядові організації, система і структура влади, правоохоронні органи, суспільні відносини та конфлікти (політичні, економічні, соціальні, етнічні), виробнича сфера та трудові відносини, інфраструктура забезпечення життєдіяльності та техногенно небезпечні об'єкти, транспортна, торгівельна мережі, банківська система, культурні та ментальні особливості регіону (традиції, звичаї), релігійні організації та взаємовідносини між ними, об'єкти інформаційної сфери та інформаційне середовище загалом.

Гендерно зумовлене насильство – діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок, чоловіків, дітей), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі або віку чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті.

Громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів та місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз.

Захист цивільного населення – спільна діяльність командувачів, командирів (начальників), їх заступників, органів військового управління, штабів всіх рівнів, спрямована на запобігання та полегшення страждань, спричинених війною (збройним конфліктом), що стосуються всього населення країн, територій або окремих районів, які перебувають у конфлікті без будь-якої дискримінації за расою, національністю, релігійними або політичними переконаннями тощо.

Комплексне міжвідомче питання (супутнє завдання) під час застосування Збройних Сил України та інших складових сил оборони – питання у цивільному середовищі, вирішення якого не належить до основних функцій ЗС України та інших складових сил оборони, але може мати значний негативний вплив на оперативне середовище.

Оперативне середовище – сукупність умов, обставин та факторів, що впливають на застосування військ (сил), впливають на їх спроможності та стосуються рішень командира.

Оцінювання цивільного середовища – збір, аналіз, узагальнення інформації щодо стану цивільного середовища та визначення його впливу (загалом або його окремих чинників) на виконання військами (силами) завдань за призначенням у визначеному районі (регіоні) у конкретний період часу.

Підтримка дій військ (сил) – попереджувальна діяльність командувачів, командирів (начальників), органів військового управління, штабів всіх рівнів, структур ЦВС, спрямована на мінімізацію негативного впливу цивільного середовища на дії військ (сил), забезпечення за необхідності доступу військ (сил) до ресурсів у цивільному середовищі.

Підтримка цивільного середовища (об'єктів цивільного середовища) – спільні, узгоджені та скоординовані за метою, місцем і часом дії військ (сил), спрямовані на відновлення порушених спроможностей об'єктів цивільного середовища для забезпечення успішного виконання завдань військами (силами).

Планування ЦВС – процес, що включає комплекс заходів щодо визначення послідовності, термінів, способів проведення заходів ЦВС військами (силами) під час виконання оперативних (бойових) завдань, розподілу сил і засобів ЦВС за районами, напрямками дій та завданнями, організації управління, взаємодії (у тому числі цивільно-військової) та забезпечення ЦВС, а також розроблення оперативних (бойових) документів за напрямком ЦВС.

ЦВС у ході застосування військ (сил) – діяльність командувачів (командирів), начальників, органів військового управління, штабів всіх рівнів, військових частин (підрозділів) та/або військовослужбовців, яка за допомогою сукупності заходів та технологій впливу на цивільне середовище спрямована на зменшення негативного впливу ОбЦС на війська (сили) та негативних наслідків ведення бойових дій на цивільне середовище.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ЗС України	Збройні Сили України
ООС	Операція Об'єднаних сил
ВВНЗ	Вищий військовий навчальний заклад
ЦВС	Цивільно-військове співробітництво
ОбЦС	Об'єкти цивільного середовища
ОЦС	Оцінювання цивільного середовища
ЦС	Цивільне середовище
ЦВВ	Цивільно-військова взаємодія
ВП ЦС	Військова підтримка цивільного середовища
PMESII-PT/ASCOPE	Узагальнення результатів перехресного аналізу
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)

1. МЕТА ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦВС

Мета цивільно-військового співробітництва (далі – ЦВС) полягає у створенні сприятливих умов у ЦС для досягнення військових цілей шляхом організації та підтримання належного рівня цивільно-військової взаємодії з ОБЦС в районах виконання завдань за призначенням (дислокації) частин та підрозділів ЗС України та інших складових сил оборони.

1.1. Основні принципи організації цивільно-військового співробітництва

Організація цивільно-військового співробітництва у ЗС України та інших складових сил оборони ґрунтується на таких принципах:

- усвідомлення обстановки у цивільному середовищі;
- розуміння цілей та завдань очільників (лідерів) ОБЦС;
- головної ролі органів державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні проблемних питань у ЦС;
- прозорості;
- спільного планування;
- ефективної взаємодії та обміну інформацією.

1.1.1. Усвідомлення обстановки у цивільному середовищі

Полягає в оцінюванні стану ЦС, як складової обстановки в оперативному середовищі.

Додержання військовим командуванням вищезазначеного принципу дозволить:

- комплексно розуміти умови обстановки в оперативному середовищі;
- прогнозувати динаміку змін у ЦС та його вплив на умови обстановки;
- підтримувати у ЦС належний рівень легітимності дій ЗС України та інших складових сил оборони шляхом прийняття рішень, адекватних умовам обстановки, що склалася;

створити передумови для забезпечення високого рівня довіри та підтримки з боку цивільного населення до дій ЗС України та інших складових сил оборони.

1.1.2. Розуміння цілей та завдань керівників (лідерів) ОБЦС

Полягає у розумінні військовим командуванням цілей та завдань ОБЦС, що функціонують в районах виконання завдань за призначенням (дислокації) частин та підрозділів ЗС України та інших складових сил оборони.

Додержання військовим командуванням зазначеного принципу дозволить:

- досягти необхідного для виконання поставлених завдань рівня взаємодії з керівниками (лідерами) ОБЦС;

- у разі необхідності ефективно сприяти ОБЦС у реалізації їх функцій (відновленню втрачених спроможностей);

- ефективно використовувати ресурси ОБЦС в інтересах виконання завдань ЗС України та іншими складовими сил оборони;

- синхронізувати зусилля задля досягнення спільної мети;

- мінімізувати вплив негативних наслідків бойових дій на ЦС.

1.1.3. Головна роль органів державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні проблемних питань ЦС

Полягає в безумовній та першочерговій відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування за забезпечення нагальних потреб населення та функціонування об'єктів цивільного середовища. Наявні у розпорядженні командувача (командира), начальника ресурси мають витратитися лише у випадку необхідності формування сприятливих умов для досягнення військових цілей.

1.1.4. Прозорість

Полягає у демонстрації ЗС України та іншими складовими сил оборони високого рівня відкритості.

Рівень відкритості повинен бути обмежений лише вимогами Конституції та законів України, нормативно-правових актів з питань захисту інформації з обмеженим доступом, міркуваннями безпеки застосування ЗС України та інших складових сил оборони.

Додержання військовим командуванням зазначеного принципу дозволить:

- зменшити ризик взаємного непорозуміння;

- сформуванню позитивну громадську думку та повагу до дій ЗС України та інших складових сил оборони;

- збільшити рівень довіри до ЗС України та інших складових сил оборони з боку цивільного населення;

- мінімізувати корупційні ризики.

1.1.5. Спільне планування

Ґрунтується на єдності цілей та зусиль військового командування та керівників (лідерів) ОБЦС.

Полягає у запровадженні порядку спільних дій для запобігання взаємним негативним впливам.

Додержання зазначеного принципу дозволить військовому командуванню отримати:

- прогнози впливу воєнних дій на цивільне середовище та ОБЦС на війська (сили);

- узгодженість спільних дій;

- краще розуміння ЦС;

- належний рівень ЦВВ.

1.1.6. Ефективна взаємодія та обмін інформацією

Полягає у розвитку військовим командуванням особистих стосунків під час взаємодії з керівниками (лідерами) ОБЦС шляхом використання існуючої системи ЦВВ.

Додержання зазначеного принципу дозволить командувачам (командирам), начальникам приймати зважені рішення, враховуючи рівень

особистої довіри до керівників ОБЦС під час вирішення критично важливих спільних завдань.

Особиста взаємодія повинна плануватися, встановлюватися та постійно підтримуватися шляхом зустрічей, виступів та спільних практичних дій відповідно до чинної політики стратегічних комунікацій.

2. ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. На ЦВС покладаються основні функції, що визначають його роль та завдання під час повсякденної діяльності ЗС України та в ході застосування сил оборони.

2.1.1. До основних функцій ЦВС належать:
організація цивільно-військової взаємодії;
підтримка дій військ (сил);
підтримка ОБЦС.

3. СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Цивільно-військове співробітництво ЗС України та інших складових сил оборони здійснюється у відповідній системі ЦВС, яка є сукупністю взаємопов'язаних суб'єктів та об'єктів системи ЦВС, а також технологій впливу на останні з метою створення умов для успішного виконання завдань військами (силами).

3.1.1. Мета функціонування системи ЦВС – створення умов для успішного виконання військами (силами) завдань за призначенням.

3.1.2. Основними елементами системи цивільно-військового співробітництва є:

суб'єкти системи цивільно-військового співробітництва – командувачі (командири), начальники, органи військового управління, штаби всіх рівнів інші сили і засоби ЦВС ЗС України та інших складових сил оборони;
об'єкти системи цивільно-військового співробітництва – усі ОБЦС;
технології впливу на ОБЦС.

3.1. Сили та засоби цивільно-військового співробітництва

Сили та засоби ЦВС повинні забезпечувати реалізацію здатності військового командування ефективно взаємодіяти з усіма ОБЦС шляхом реалізації основних функцій ЦВС.

3.1.1. До сил ЦВС належать: командувачі (командири), начальники, їх заступники, офіцери штабів, начальники родів військ та служб, особовий склад структур ЦВС, а також інші службові особи, які беруть участь у реалізації функцій та виконанні завдань ЦВС.

3.1.2. До засобів ЦВС належать усі засоби, які знаходяться у розпорядженні військового командування, що залучаються до (використовуються в ході) виконання завдань ЦВС.

3.1.3. Для впливу на ЦС застосовується сукупність методів, процедур та алгоритмів, технологій, засобів та матеріалів, які можуть бути використані для виконання визначених завдань у ЦС.

До технологій впливу на ЦС належать: технології комунікацій, спілкування та перемовин, технології інформаційного впливу (протидії інформаційному впливу противника) та поширення інформації, технології здійснення стратегічних комунікацій тощо.

Застосування конкретних технологій (методів) впливу на ОбЦС завжди залежатиме від прийнятих відповідними командувачами, (командирами), начальниками рішень, отриманих військами (силами) завдань, конкретних умов обстановки, резерву часу, стану ЦС.

Зміст, форма, порядок застосування, вивчення можливих технологій (методів) впливу на ЦС розглядається, деталізується та опрацьовується у загальній системі підготовки фахівців ЦВС.

3.1.4. Система ЦВС може бути представлена моделлю яка складається з чотирьох взаємопов'язаних підсистем: цивільно-військової взаємодії, підтримки військ (сил), підтримки цивільного середовища, оцінювання цивільного середовища (див. рисунок).

Рисунок – модель системи цивільно-військового співробітництва.

3.2. Підсистема підтримки військ (сил)

Мета підтримки військ (сил) полягає в мінімізації негативного впливу цивільного середовища на війська (сили).

Військове командування у ході застосування ЗС України та інших складових сил оборони потребуватиме певної підтримки з боку ОБЦС. Війська (сили) в окремих випадках будуть потребувати доступу до ресурсів ЦС.

В умовах, що зазначені вище, заходи ЦВС повинні організовуватися та проводитися завчасно для створення сприятливих умов для виконання завдань військами (силами).

3.2.1. Підтримка дій військ (сил) передбачає:

збір, аналіз та надання інформації про стан ЦС;

визначення та аналіз ключових індикаторів та чинників у ЦС, які суттєво впливають на виконання завдань за призначенням. Надання пропозицій щодо зменшення (нейтралізації) їх негативного впливу;

визначення та аналіз негативного впливу дій військ (сил) на ЦС та надання пропозицій щодо його зменшення;

організацію та проведення попереджувальних заходів щодо недопущення перешкоджання діям військ (сил): обмеження доступу військ (сил) до необхідних ресурсів, блокування військових колон на шляхах пересування, вантажів, місць дислокації, районів дій військ (сил) або обмеження свободи їх пересування;

формування позитивної громадської думки та прозорості щодо дій військ (сил);

участь в інформуванні визначених ОБЦС у контексті стратегічних комунікацій;

організацію та координацію доступу військ (сил) до ресурсів ЦС (в разі необхідності);

використання можливостей військового командування щодо вирішення комплексних міжвідомчих питань (супутніх завдань) у ході застосування ЗС України та інших складових сил оборони.

3.3. Підсистема підтримки цивільного середовища

Мета військової підтримки цивільного середовища (ОБЦС) полягає у мінімізації впливу негативних наслідків бойових дій на цивільне середовище.

3.3.1. Підтримка цивільного середовища передбачає:

сприяння у відновленні порушених (втрачених) спроможностей органів державної влади та місцевого самоврядування, інших ОБЦС виконувати (здійснювати) свої функції (повноваження);

сприяння проведенню, у межах компетенції, заходів щодо відновлення громадської безпеки і порядку;

створення умов або військової підтримку (за необхідності) у проведенні гуманітарних операцій іншими ОБЦС;

сприяння в організації, координації та проведенні заходів щодо задоволення першочергових потреб у воді, продуктах харчування, електроенергії, медичному обслугованні, праві на освіту та житло для населення, постраждалого внаслідок ведення бойових дій;

координацію спільних заходів, сприяння органам державної влади та місцевого самоврядування у відновленні пошкодженої інфраструктури.

3.3.2. Під час проведення заходів ЦВС слід враховувати, що військова підтримка ОбЦС:

має бути обмежена в часі та території її проведення;

має бути обмежена у використанні військових ресурсів;

не повинна відволікати увагу військового командування від проведення військової операції або виконання військами (силами) покладених на них завдань;

має надаватися лише у випадку, коли не передбачається погіршення ситуації після її припинення або передачі функцій до органів державної влади та місцевого самоврядування.

3.3.3. Підтримка ОбЦС з боку військового командування носить частковий і, як правило, тимчасовий характер та може припинитися (обмежуватися) у разі набуття органами державної влади та самоврядування втрачених спроможностей реалізовувати свої функції в повному обсязі або частково.

3.3.4. Остаточне рішення щодо припинення підтримки ОбЦС приймає військове командування, виходячи з обстановки, що склалась у районах дислокації (виконання завдань за призначенням) частин та підрозділів ЗС України, інших складових сил оборони, наявних ресурсів, сил та засобів.

3.4. Підсистема цивільно-військової взаємодії

Мета функціонування підсистеми полягає у запровадженні та підтриманні ефективного функціонування механізму координації дій всіх сторін для забезпечення раціонального розподілу зусиль та їх узгодження під час виконання заходів ЦВС.

3.4.1. Організація ЦВВ ґрунтується на принципах:

взаєморозуміння та взаємоповаги до права кожної сторони приймати відповідні рішення для реалізації власних повноважень;

завчасності організації ЦВВ з усіма ОбЦС, які можуть впливати на обстановку;

забезпечення єдності та узгодженості позицій (висловлювань) представників ЗС України та інших складових сил оборони у ході організації та підтримки ЦВВ з ОбЦС;

взаєморозуміння необхідності якнайшвидшої передачі повноважень до ОбЦС;

єдності цілей військового командування та ОБЦС;
сприяння взаємовигідному обміну інформацією;
законності;
легітимності та прозорості дій.

3.4.2. Форми ЦВВ:

співіснування – форма ЦВВ, за якої військове командування та ОБЦС поінформовані про спільне перебування, водночас прямі контакти не встановлені;

консультації – форма ЦВВ, за якої прямі контакти встановлені на рівні дорадчої допомоги (консультацій);

вирішення конфліктних ситуацій – форма ЦВВ, за якої військове командування та відповідні ОБЦС намагаються запобігати прямому втручання у діяльність одне одного;

координація дій – форма ЦВВ, за якої з метою уникнення непорозумінь здійснюється взаємообмін інформацією про діяльність та окремі заходи, що плануються;

співробітництво – форма ЦВВ, за якої передбачається обмін інформацією та оповіщення, здійснення спільного планування, проведення спільних заходів задля досягнення спільної мети.

3.4.3. Організація ЦВВ передбачає:

завчасне визначення відповідних ОБЦС;

визначення відповідних рівнів взаємодії для посадових осіб військового командування;

організацію первинних (періодичних) зустрічей, між службовими особами військового командування та керівниками (лідерами) ОБЦС;

створення системи взаємодії та оповіщення з ОБЦС;

визначення принципів та організацію системи спільного планування дій, обміну інформацією між військовим командуванням та ОБЦС.

3.5. Оцінювання цивільного середовища

ОЦС є складовою процесу оцінювання обстановки в районі виконання військами (силами) завдань за призначенням, районах дислокації частин та підрозділів ЗС України, інших складових сил оборони.

Результати ОЦС дозволяють військовому командуванню комплексно оцінити обстановку в оперативному середовищі, спрогнозувати можливий розвиток подій, враховувати вплив бойових дій на стан ЦС, а також вплив ОБЦС на війська (сили) під час виконання ними завдань за призначенням.

3.5.1. Оцінювання цивільного середовища здійснюється з метою:

надання військовому командуванню узагальнених висновків про стан ЦС в інтересах організації повсякденної діяльності, а також у ході підготовки та застосування військ (сил);

прогнозування впливу ОБЦС на виконання завдань військами (силами), аналізу загроз та викликів, які виникають.

3.5.2. ОЦС не є тотожною оцінці суспільно-політичної обстановки або процесу створення баз даних всіх об'єктів і суб'єктів цивільного середовища.

3.5.3. ОЦС здійснюється в межах адміністративно-територіальних одиниць України (населених пунктів, районів, областей) або країни виконання завдань під час операції з підтримання миру та безпеки, а також районах (зонах) відповідальності угруповань військ (сил), з'єднань, військових частин та районах (зонах) виконання ними навчальних, навчально-бойових, бойових завдань та завдань повсякденної діяльності.

3.5.4. ОЦС здійснюється:

на тактичному рівні – у населених пунктах, у разі необхідності - в районах: де постійно або тимчасово розташовані (зосереджені) військові підрозділи, частини, з'єднання, угруповання військ (сил);

які межують з пунктом постійної дислокації військових частин (підрозділів), якщо вони дислокуються поза адміністративними межами населених пунктів;

які межують з військовими полігонами;

проведення військової операції;

які визначені повністю/частково територією надзвичайної події природного або техногенного характеру;

на оперативному рівні – в обласних центрах, областях України:

у межах військово-сухопутної зони відповідальності оперативного командування;

які межують (на суходолі) з іншими державами або тимчасово окупованими територіями України;

які належать до операційної зони;

де введено правовий режим воєнного або надзвичайного стану, чи які повністю/частково визначені зоною стихійного лиха, техногенної катастрофи (відчуження);

на території яких заплановані або проводяться навчання військ;

на стратегічному рівні – на всій території України.

3.5.5. Збір інформації під час здійснення ОЦС проводиться шляхом спостереження, взаємодії з ОБЦС, аналізу даних з відкритих джерел, результатів соціологічних опитувань, експертних думок, опитувань цивільного населення, шляхом обміну інформацією з органами державної влади та місцевого самоврядування.

3.5.6. Оцінювання стану ЦС в інтересах ЦВС здійснюється за такими складовими:

політична (Р);

громадський порядок та безпека (М);

економічна (E);
соціальна (S);
інформаційна (I);
інфраструктурна (I).

За необхідності, додатково здійснюється оцінка обстановки у ЦС за такими складовими:

захист цивільного населення;
запобігання використанню дітей у збройному конфлікті та їх захист;
запобігання гендерно зумовленого насильства;
захист об'єктів культурної спадщини;
впровадження прозорості, доброчесності та боротьба з корупцією у ході застосування ЗС України та інших складових сил оборони.

За умов обмеженого часу на підготовку планування операції (бойових дій) за рішенням командувача (командира), начальника оцінювання обстановки у ЦС може здійснюватися за елементами замислу операції (бойових дій). У цьому разі можуть вивчатися та аналізуватися лише ті складові оцінювання стану ЦС, які в даних умовах необхідні для вироблення замислу операції (бойових дій) або недостатньо з'ясовані і потребують уточнення. У цьому випадку оцінювання стану ЦС в інтересах ЦВС операції (бойових дій) може здійснюватися за такими складовими:

першочергові (базові) потреби населення;
критично важлива інфраструктура;
органи державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронні органи, відомства, установи та організації, на які покладені завдання щодо здійснення захисту, підтримання та надання відповідних послуг населенню.

3.5.7. За кожною складовою формуються висновки в інтересах прийняття рішення відповідними командувачами, (командирами), начальниками.

У висновках, за результатами оцінювання кожної складової ЦС, зазначаються:

оцінка кожної складової та загальна оцінка стану ЦС, а саме:
позитивні і негативні чинники, що сприятимуть або не сприятимуть виконанню військами (силами) завдань за призначенням;
ступінь ризику, прогнозовані зміни та загострення, які можуть призвести до суттєвого ускладнення обстановки у ЦС в районах виконання військами (силами) завдань за призначенням;
заходи, які необхідно вжити негайно для нейтралізації (зменшення) негативного впливу ЦС на дії військ (сил);
заходи, які необхідно провести для зменшення негативних наслідків ведення бойових дій на ЦС.

3.5.8. Формами відображення зібраної інформації є:

на тактичному рівні – паспорти населених пунктів у межах районів виконання завдань за призначенням;
на оперативному рівні – висновки з ОЦС, які є узагальненням результатів перехресного PMESII-PT/ASCOPE аналізу.

4. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ОБОРОНИ

Організація ЦВС під час застосування сил оборони здійснюється у загальній системі ЦВС шляхом реалізації її основних функцій. При цьому, основні зусилля в організації ЦВС зосереджуються на найбільш ймовірних та притаманних конкретній формі застосування сил оборони напрямках ЦВС.

4.1. Особливості організації ЦВС під час стратегічного розгортання сил оборони

До напрямків зосередження основних зусиль ЦВС під час стратегічного розгортання ЗС України та інших складових сил оборони належать:

забезпечення військового командування оперативною, достовірною та повною інформацією про стан ЦС в регіоні та його вплив на виконання завдань стратегічного розгортання військ (сил);

забезпечення ефективної взаємодії між військовим командуванням та регіональними ОбЦС, населенням регіону в інтересах стратегічного розгортання військ (сил);

формування у цивільного населення сприятливого ставлення до військ (сил) шляхом роз'яснення правових засад їх дій, із залученням місцевих засобів масової інформації;

недопущення блокування військових колон на шляхах розгортання або висування військ (сил), вантажів, місць дислокації, районів дій військ (сил) або обмеження свободи їх пересування;

недопущення перешкоджання діяльності органам, що здійснюють мобілізаційне розгортання та ОбЦС, які виконують мобілізаційні завдання;

координація розгортання підрозділів гуманітарних організацій, інших ОбЦС для виконання заходів в інтересах оборони держави.

4.2. Особливості організації ЦВС під час ведення територіальної оборони України

До напрямків зосередження основних зусиль ЦВС під час ведення територіальної оборони належать:

участь у підтриманні заходів правового режиму воєнного стану;

організація і підтримання ЦВВ з керівниками органів державної влади та місцевого самоврядування з метою створення сприятливих умов для їх функціонування в інтересах проведення розгортання військ (сил) у визначених зонах (районах) територіальної оборони;

організація ЦВС у прикордонній смузі в інтересах сприяння ЗС України іншим складовим сил оборони, що виконують завдання з охорони та захисту державного кордону;

організація інформування місцевого населення щодо: правових засад дій ЗС України та інших складових сил оборони; повноважень військових (військово-цивільних) адміністрацій; можливих шляхів евакуації з районів

ведення бойових дій, розташування таборів для тимчасово переміщених осіб та заходів соціального захисту тимчасово переміщених осіб; заходів безпеки та порядку дій у разі виявлення вибухонебезпечних предметів;

оповіщення цивільного населення про пункти збору тимчасово переміщених осіб та порядок їх переміщення до таборів тимчасово переміщених осіб;

сприяння органам державної влади та місцевого самоврядування у переміщенні мешканців з населених пунктів до пунктів збору та тимчасових таборів;

формування у цивільного населення сприятливого ставлення до дій військ (сил) із залученням місцевих засобів масової інформації;

прогнозування можливих проблем гуманітарного характеру та надання військовому командуванню пропозицій щодо їх локалізації та нейтралізації на ранніх стадіях їх загострення.

4.3. Особливості організації ЦВС під час організації руху опору

До напрямків зосередження основних зусиль ЦВС під час організації руху опору належать:

надання оперативної, достовірної та повної інформації про стан ЦС в інтересах організації руху опору;

використання наявної системи ЦВВ в інтересах організації руху опору.

4.4. Особливості організації ЦВС під час ведення операції сил оборони

До напрямків зосередження основних зусиль ЦВС під час ведення операцій ЗС України та іншими складовими сил оборони належать:

участь та, у межах компетенції, координація спільних з відповідними ОБЦС заходів з повної або часткової евакуації цивільного населення з районів ведення бойових дій;

сприяння діяльності гуманітарних організацій інших ОБЦС щодо якнайшвидшого надання гуманітарної (невідкладної медичної) допомоги цивільному населенню;

підтримання та сприяння якнайшвидшому відновленню втрачених (порушених) спроможностей органів державної влади та самоврядування, установ та організацій, інших ОБЦС виконувати (здійснювати) свої функції (повноваження);

недопущення блокування військових колон на шляхах виведення військ (сил) з-під ударів противника, вантажів, місць дислокації, районів дій військ (сил) або обмеження свободи їх пересування;

визначення наявних ресурсів ЦС та порядку їх використання для військ (сил) у випадках, коли в ході проведення операції відновлення військових запасів (ресурсів) обмежено або неможливо;

недопущення блокування та обмеження постачання необхідних ресурсів до аеродромів, місць базування та місць постійної дислокації частин та підрозділів Повітряних Сил ЗС України;

прогнозування можливих негативних наслідків для ЦС від завдання повітряних ударів по противнику;

недопущення блокування та обмеження постачання необхідних ресурсів до районів розташування військово-морських баз, місць базування сил флоту, місць постійної дислокації частин та підрозділів Військово-Морських Сил ЗС України;

у взаємодії з відповідними органами державної влади та місцевого самоврядування відновлення (повністю або частково) роботи морських портів у випадку, коли їх адміністрації не здійснюють регулювання діяльності та управління в морському порту, у тому числі, внаслідок самоусунення від виконання своїх повноважень, або їх фактичного невиконання, або припинення їх повноважень згідно із законом.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Під час застосування ЗС України та інших складових сил оборони вони можуть стикатися з різноманітним комплексним міжвідомчим питань (супутніх завдань), які потребують спільного та системного розв'язання з боку відповідних ОБЦС.

5.1. Основні комплексні міжвідомчі питання (супутніх завдань)

До основних комплексних міжвідомчих питань (супутніх завдань) належать:

захист цивільного населення;

запобігання використанню дітей у збройному конфлікті та їхній захист;

запобігання гендерно зумовленому насильству;

захист об'єктів культурної спадщини;

впровадження прозорості, доброчесності та сприяння боротьбі з корупцією.

Розв'язання комплексних супутніх питань виходить за межі завдань ЗС України та інших складових сил оборони. Водночас, вони здійснюватимуть суттєвий вплив на обстановку та умови, у яких війська (сили) будуть виконувати покладені на них завдання. Нехтування участю у вирішенні комплексних супутніх питань може у деяких випадках призвести до суттєвого погіршення умов виконання завдань військами (силами) як на регіональному (національному), так і на міжнародному рівні.

Налагодження обміну інформацією (взаємодії) з ОБЦС для вирішення комплексних супутніх питань дасть можливість отримувати додаткову інформацію про стан ЦС із зазначених питань, а військовому командуванню оцінювати та враховувати вплив діяльності військ (сил) на ЦС.

За більш вірогідного варіанту розвитку обстановки у ЦС, ЗС України та інші складові сил оборони, імовірно, будуть змушені брати участь у виконанні комплексних супутніх завдань. Ступінь залучення, порядок обміну інформацією під час вирішення комплексних супутніх питань, що виникають, конкретні заходи ЦВС будуть залежати від умов обстановки, що склалась, отриманих військами (силами) завдань, наявних сил та засобів, рішень командувачів (командирів), начальників та стану ЦС.

Моніторинг обстановки у ЦС щодо комплексних супутніх питань належить до компетенції сил ЦВС. Разом з цим, сприяння відповідним ОбЦС у їх вирішенні буде вимагати системних підходів із залученням інших структурних підрозділів (посадових осіб) органів військового управління (штабів), частин та підрозділів ЗС України, інших складових сил оборони.

5.1.1. Участь у захисті цивільного населення в районі виконання військами (силами) завдань за призначенням може включати:

організацію та проведення заходів інформування, спрямованих на доведення до цивільного населення правил поведження та обмеження у районах виконання завдань за призначенням, проведення операції (ведення бойових дій);

обмін інформацією з відповідними ОбЦС про відомі випадки загибелі, поранення цивільних осіб, аналіз отриманих даних для виявлення тенденцій та причин завдання шкоди цивільному населенню;

надання пропозицій військовому командуванню щодо реагування на випадки завдання шкоди цивільному населенню з метою запобігання та/або зменшення її масштабів;

участь у заходах з евакуації місцевого населення з району проведення операції (ведення бойових дій), у тому числі під час проведення операції з евакуації некомбатантів, та сприяння в розміщенні внутрішньо переміщених осіб у безпечних районах.

5.1.2. Участь у проведенні заходів, спрямованих на запобігання використанню дітей у збройному конфлікті та їх захист може включати:

виявлення та негайне припинення випадків використання дітей будь-якою із сторін збройного конфлікту, інформування про такі випадки національних правоохоронних органів та міжнародних організацій, що опікуються захистом прав дітей;

сприяння моніторингу ситуації щодо порушення прав дітей з боку відповідних організацій та установ;

проведення роз'яснювальної роботи та тренінгів для особового складу ЗС України та інших складових сил оборони;

участь у цивільно-військовому діалозі з питань захисту прав дітей;

всебічну військову підтримку та повагу до мандатів міжнародних та національних урядових та неурядових організацій, які опікуються захистом дітей в районах виконання завдань за призначенням;

консультативну (дорадчу) підтримку командувачів, командирів (начальників), систематичне навчання особового складу ЗС України та інших складових сил оборони з питань захисту прав дітей;

пропорційність застосування сили щодо дітей-солдатів військових формувань противника;

захист шкіл, інших дитячих освітніх та лікувальних закладів, вжиття вичерпних заходів щодо запобігання нанесенню цим об'єктам збитків;

запобігання використанню дітей на допоміжних посадах своїми військами (силами).

5.1.3. Сприяння запобіганню гендерно зумовленому насильству.

Гендерно зумовлене насильство включає насильство в сім'ї, торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації, сексуальне насильство і статеве каліцтво. Воно також включає такі форми насильства, як групове зґвалтування, зґвалтування чоловіків (хлопчиків) і торгівля людьми з метою примусової праці.

Сексуальне насильство в умовах конфлікту є особливо огидною формою насильства, що включає зґвалтування та будь-який інший напад сексуального характеру. Його наслідки, як правило, дуже важкі, включаючи тяжкі фізичні та психологічні наслідки для постраждалих і свідків, а також мають глибокий дестабілізуючий вплив на людей та населення в цілому.

Участь у захисті жінок (дівчат) та чоловіків (хлопчиків) може включати:

взаємодію та обмін інформацією з іншими ОБЦС, які залучені до вирішення цієї проблеми;

залучення громадських організацій до спільного планування та проведення роз'яснювальної роботи щодо заборони сексуальних домагань і сексуальної експлуатації та гендерних тренінгів для особового складу;

сприяння, у межах компетенції, запровадженню відповідними ОБЦС процедур допомоги і підтримки потерпілих від сексуального насильства;

сприяння у забезпеченні захисту жертв та свідків гендерно зумовленого насильства, доступі до правосуддя потерпілих від насильства;

сприяння у впровадженні, в межах компетенції, системи запобігання сексуальному насильству;

консультативну (дорадчу) підтримку командувачів, командирів (начальників) з питань запобігання гендерно зумовленого насильства.

5.1.4. Участь у захисті об'єктів культурної спадщини у районі проведення операції (ведення бойових дій) має на меті формування позитивної громадської думки та сприяння діям військ (сил) як на місцевому, так і на міжнародному рівні.

Сприяння у захисті об'єктів культурної спадщини може включати:

завчасну ідентифікацію об'єктів культурної спадщини на місцевості;

всебічне врахування заборон та обмежень на ведення бойових дій, застосування визначених видів зброї в районах пам'яток культури на етапі планування бойових дій та безпосередньо в ході їх ведення;

уточнення можливостей органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародних та національних організацій, що опікуються захистом пам'яток культури, розподіл завдань та обов'язків з питань їх захисту;

надання пропозицій військовому командуванню щодо запобігання завданню вогневого ураження (знищення), грабуванню та проведенню противником терористичних актів на таких об'єктах.

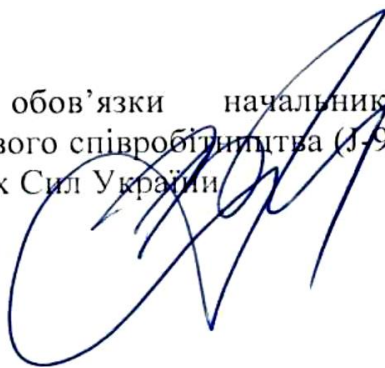
5.1.5. Сприяння у впровадженні прозорості, доброчесності та боротьбі з корупцією під час проведення операції (ведення бойових дій) має на меті формування позитивної громадської думки та поваги до дій військ (сил) і спрямовано на нейтралізацію негативного впливу корупційних ризиків на ситуацію у ЦС.

Сприяння у впровадженні прозорості, доброчесності та боротьбі з корупцією може включати:

проведення заходів ЦВС (взаємодії з ОБЦС), моніторинг, збір, аналіз та доведення до командувачів (командирів), начальників інформації про випадки корупційних дій щодо ОБЦС або недоброчесних вчинків з боку посадових осіб ЗС України та інших складових сил оборони;

проведення заходів інформування, спрямованих на формування громадської думки щодо відкритості ЗС України та інших складових сил оборони, готовності військового командування до спілкування та спільних дій щодо запобігання корупції, заохочення доброчесності та прозорості.

Тимчасово виконуючий обов'язки начальника
Управління цивільно-військового співробітництва (З-9)
Генерального штабу Збройних Сил України
полковник

Володимир ЛЯМЗІН

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Тимчасовий порядок оформлення військових публікацій у Збройних Силах України, ВКДП1-00(03).01, затверджений наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 26.12.2018 № 460.

